

Guia per treballar la Competència d'Autonomia i Iniciativa Personal

**Grup de treball de Metodologia i Avaluació
EDUCACIÓ PRIMÀRIA
ICE – Universitat de Barcelona**



Dolors Camarasa, Ignasi Oró, Júlia López, Montse Sala
Rosa Maria García, Sandra Rodríguez i Francesc Segura

col·lecció / colección

DOCÈNCIA I METODOLOGIA DOCENT, 4

edició / edición



Primera edició: Octubre 2014

Edició: Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de Barcelona

Pg. Vall d'Hebron, 171 (Campus de Mundet) - 08035 Barcelona

Tel. (+34) 934 035 175; ice@ub.edu

Consell Editorial: Antoni Sans, Xavier Triadó, Mercè Gracenea

Revisió de text: Mercè Gracenea

amb el suport de / con el apoyo de:



Universitat de Barcelona

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons 3.0 de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades. Consulta de la llicència completa a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>



Esta obra está sujeta a la licencia Creative Commons 3.0 de Reconocimiento-NoComercial-SinObrasDerivadas. Consulta de la licencia completa en: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

Dolors Camarasa (Coord.), Ignasi Oró, Júlia López, Montse Sala, Rosa Maria García, Sandra Rodríguez i Francesc Segura. *Guia per treballar la Competència d'Autonomia i Iniciativa Personal*. Barcelona, Universitat de Barcelona (Institut de Ciències de l'Educació), 2014. Document electrònic. [Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/57943>].

URI: <http://hdl.handle.net/2445/57943>

ISBN: 987-84-697-1226-9

Dipòsit Legal: DL-B-22055-2014

ÍNDEX

Pàgina

1. Introducció	4
2. Fonamentació teòrica	5
3. Metodologies per fomentar l'Autonomia i la Iniciativa personal	12
4. Propostes didàctiques	17
5. Avaluació de la Competència d'Autonomia i Iniciativa personal	24
6. Orientacions a les famílies per tal d'afavorir la Competència d'Autonomia i Iniciativa personal	26
7. Conclusions	30
8. Referències	31

ÍNDEX DE TAULES

Pàgina

TAULA 1	Components generals de la Competència d'Autonomia i Iniciativa personal	6
TAULA 2	Xarxa interna de competències. Elements de la competència d'Autonomia i Iniciativa Personal compartits amb les altres competències del currículum	7
TAULA 3	Tractament de la competència d'Autonomia i Iniciativa personal dins les diferents àrees d'Educació Primària	8
TAULA 4	Autonomia i Iniciativa personal i àrees del currículum : relació entre la competència i els continguts de les matèries que es consideren pròpies	9
TAULA 5	Proposta de dimensions i habilitats per a la competència d'Autonomia i Iniciativa personal	11
TAULA 6	Estratègies metodològiques per fomentar l'Autonomia i Iniciativa personal	13
TAULA 7a/7b	Propostes didàctica i indicadors	18/22

1. Introducció

En aquest moment de garbuix educatiu, presentem un escrit que fa referència a la competència d'Autonomia i Iniciativa Personal.

La competència d'Autonomia i Iniciativa personal és una competència bàsica on destaca el treball actitudinal i d'autoregulació per part de l'alumnat.

És una de les competències de més transversalitat, amb aspectes que s'entrellacen amb les altres competències i en totes les àrees.

Es troba estretament lligada a la convivència, els valors i la responsabilitat. Aquests paràmetres fan que sigui complex de poder-la seqüenciar i graduar, tant per al seu desenvolupament com per a la seva avaluació.

És una competència relacionada amb les vivències del dia a dia, les relacions personals i socials. Aquests aspectes es creuen: cal conèixer-se a sí mateix per poder conèixer i relacionar-se amb els altres. Gestionar les emocions no es gens fàcil i aprendre-ho encara menys. Però no perquè sigui difícil ho hem d'obviar. De mica en mica aniran sortint formes de treballar-ho, a través d'activitats de vida escolar i extraescolar, parlant-ne, jugant, simulant... Com la resta de competències, aquesta també manifesta una relació molt directa amb la d'aprendre a aprendre i la social i ciutadana.

L'article parteix d'una anàlisi de la competència, els elements de fonamentació teòrica, els diferents components que la formen i tracta les metodologies més adients per a assolir-la.

L'objectiu principal és suggerir diferents propostes didàctiques (pràctiques) a través de diverses activitats. Es pretén que sigui una guia o ajuda per treballar aquesta competència, partint des del (més general) marc teòric fins al pràctic, de manera gradual, començant des de l'educació infantil (3 anys) i continuant fins al final de l'educació primària (12 anys).

També es presenten orientacions per a l'avaluació, amb diferents eines per avaluar i els criteris i indicadors a les activitats exposades.

Finalment es proposen orientacions que es poden donar a les famílies per tal que puguin saber quines actuacions solen donar-se en els infants de cada cicle i com poden acompanyar en la vida diària des de casa.

2. Fonamentació teòrica

2.1. Definició

La competència d'autonomia i iniciativa personal, inclou realment dos conceptes complementaris. Són termes amb significats amplis i complexos. Com assenyala Escamilla (2008) es tracta d'una competència holística que ja apareix dibuixada en projectes com DeSeCo (2005) o Tuning (2003). Això implica que com les altres competències es trobarà present en el conjunt de totes les àrees.

Podríem dir que encara que en el nostre currículum aparegui com a competència de tipus personal, hi ha també aspectes de tipus social, concretament referents a Habilitats socials i d'autonomia (Puig i Martín, 2007).

Les competències, com a components que formen el currículum, poden tenir interpretacions des de diferents vessants teòriques. Teories constructivistes com les intel·ligències múltiples, fan explícit la relació d'aquesta competència amb la intel·ligència de tipus intrapersonal i interpersonal, característiques que compartiria amb la competència Social i Ciutadana.

Com escriu Escamilla (2008), en els documents de la Unió Europea aquesta competència s'associa també al món laboral i correspondria a la setena competència anomenada Sentit de la iniciativa i esperit d'empresa. Els aspectes educatius són de força complexitat tals com que:

- Els alumnes siguin progressivament ells mateixos, responsables de la seva vida i les seves decisions.
- L'autonomia ha de suposar voluntat reflexiva i actuació ètica en qualsevol context vital. S'ha de decidir voluntàriament, segons els propis valors i després de considerar les opcions disponibles i preveient les possibles conseqüències.

La classificació d'aquesta competència en el nostre currículum, com a competència personal, indica que el desenvolupament de la personalitat està present a l'escola. És una de les poques competències que té en compte la part emocional i la seva influència en l'aprenentatge i en el moment de prendre decisions personals.

Així doncs, d'acord amb Doncel i Leena (2011) el procés de maduració personal es desenrotlla en els anys escolars a través de l'adquisició del coneixement funcional i del domini de destreses com: l'autoconcepte, l'autoestima, actituds i creences personals, autocontrol de les emocions i els sentiments, autonomia en la presa de decisions, empatia, habilitats socials, autorealització...

Els dos termes autonomia i iniciativa, no tenen el mateix abast, el mateix pes; el primer és molt més extens i inclouria el segon. Puig i Martín (2007) i Escamilla (2008) assenyalen que es parla d'iniciativa, però s'hagués pogut agafar qualsevol altre aspecte comprés dins el concepte més general d'autonomia.

D'aquesta manera, el significat semàntic d'autonomia es refereix a la qualitat de ser autònom, de governar-se per ell mateix, amb motivació espontània, interna. La paraula autonomia ha estat tractada des de diferents àmbits del coneixement tant des de la filosofia, la moral, la política, la tecnologia, l'economia...

Iniciativa és un terme relacionat amb l'aptitud de començar, proposar, organitzar alguna cosa, introduir una nova mesura. Podria estar inclòs dins l'autonomia.

Segons el currículum de l'educació obligatòria, en el seu annex 1, la competència d'autonomia i iniciativa des d'un punt de vista educatiu es defineix com ser capaç d'imaginar, emprendre, desenvolupar i avaluar accions, projectes individuals o col·lectius amb creativitat, confiança, responsabilitat i sentit crític.

Com en les altres competències, es presenta tot un seguit de continguts generals (conceptuals, d'habilitats i actitudinals) que nosaltres hem desglossat i que us presentem en la següent taula.

TAULA 1. Components generals de la Competència d'Autonomia i Iniciativa personal.

Competència d'Autonomia i Iniciativa personal		
ELEMENTS DE CONEIXEMENT DE LA COMPETÈNCIA (què implica)		
Conceptes	Habilitats	Actituds
<p>Coneixement de les possibilitats que ofereixen els diferents contextos i les possibilitats de canvi.</p> <p>Coneixement dels drets i els deures. Postures ètiques.</p> <p>Coneixement en comunicació.</p> <p>Coneixement de diferents tipus de projectes i les seves fases.</p> <p>Coneixements en planificació</p> <p>Coneixement de diferents formes de treball (cooperatiu, en col·laboració,...)</p>	<p>Anàlisi i crítica de les situacions.</p> <p>Càlcul de riscos.</p> <p>Afrontament de diferents tipus de problemes.</p> <p>Proposta d'objectius.</p> <p>Planificació de les accions.</p> <p>Organització del temps i tasques.</p> <p>Inici de les accions planificades.</p> <p>Avaluació i autoavaluació.</p> <p>Extracció de conclusions.</p> <p>Replantejaments.</p> <p>Propostes de millora.</p> <p>Pràctica de diferents formes de treball (individual, cooperatiu, col·laboratiu...)</p>	<p>Responsabilitat personal i social.</p> <p>Motivació.</p> <p>La perseverança.</p> <p>El coneixement d'un mateix.</p> <p>L'autoestima.</p> <p>L'autocrítica.</p> <p>El control emocional.</p> <p>Actitud positiva davant els canvis.</p> <p>Cooperació.</p> <p>Empatia.</p> <p>Assertivitat.</p> <p>Creativitat.</p> <p>Confiança.</p> <p>Sentit crític.</p>

Hem trobat que, com en les altres competències, aquesta competència manté dues grans xarxes de relacions, així trobem que comparteix continguts amb:

- les altres competències
- les diferents àrees de coneixement

Després d'haver fet diverses lectures del currículum constatem que es pot establir una xarxa de relacions entre els continguts de totes les competències. Així, treballant una competència estem treballant també elements de les altres. Hem extret les possibles relacions de la competència que aquí analitzem amb les altres set competències del currículum (Vegeu la taula 2).

TAULA 2. Xarxa interna de competències. Elements de la competència d'Autonomia i Iniciativa Personal compartits amb les altres competències del currículum.

C1 Comunicativa i audiovisual	Coneixement i pràctica de les capacitats que estan implicades en el procés d'aprenentatge (atenció, concentració, memòria, comprensió, expressió lingüística, ...).
C2 Cultural i ciutadana	Foment del pensament creatiu.
C3 Trac. Infor. Comp. digital	Obtenció, relació, integració i transformació de la informació en coneixement propi. Relacionar i integrar la nova informació amb els coneixements previs i amb la pròpia experiència personal.
C4 Matemàtica	Aplicació dels nous coneixements i capacitats en situacions semblants i contextos diversos.
C6 Aprendre a aprendre	Consciència de les pròpies capacitats (intel·lectuals, emocionals i físiques), del procés i les estratègies necessàries per a desenvolupar-les (autoregulació). Sentiment de competència personal (motivació, confiança en si mateix, gust per aprendre). Consciència del què se sap i dels què cal aprendre, del com s'aprèn, i com es gestionen els processos d'aprenentatge.(autoregulació).
C7 Interac. Medi Físic	Aplicació dels nous coneixements i capacitats en situacions semblants i contextos diversos.
C8 Social i ciutadana	Capacitat de cooperació, autoavaluació. Responsabilitat i compromís personal. Acceptació de les pròpies errades i aprendre de i amb altres persones.

Cada àrea, abans de presentar la distribució dels seus continguts per cicles, comenta la seva contribució a les competències bàsiques. En la nostra lectura del currículum observem que hi ha àrees que no fan referència a aquesta competència com són les àrees de llengües. En canvi sí que apareix la descripció en les altres matèries. A la taula 3 podeu observar el que comenta el currículum respecte a com contribueix la competència d'Autonomia i iniciativa personal, a cada una de les matèries.

TAULA 3. Tractament de la competència d'Autonomia i Iniciativa personal dins les diferents àrees d'Educació Primària

Competència : **Autonomia i Iniciativa personal**

Coneixement del medi natural, social i cultural	Aplicar coneixements i habilitats en contextos familiars i del seu entorn, buscar els fonaments de la seva identitat, dissenyar i aplicar projectes individuals i col·lectius de manera responsable i creativa, desenvolupar habilitats personals (autoestima, autocrítica, autoreflexió, autoaprenentatge, iniciativa,...) que afavoreixen les relacions interpersonals.
Educació artística	Reflexió sobre els processos en la manipulació d'objectes, l'experimentació amb tècniques i materials, la capacitat d'observació, la indagació i la planificació.
Educació física	El coneixement d'un mateix o mateixa i de les pròpies possibilitats i carències, l'autosuperació, perseverança i actitud positiva, i l'organització individual i col·lectiva.
Educ.ciutadania i drets humans	Les iniciatives de planificació, presa de decisions, organització i assumptió de responsabilitats. Per mitjà del diàleg i el debat, els infants s'aproximen de forma respectuosa a la diversitat i a la diferència i les valoren de forma crítica. També s'afavoreix l'autonomia i l'autoconfiança en la construcció de projectes personals de vida i en la presa de postures sobre els problemes i les possibles solucions.
Àmbit de llengües	En la mesura que l'autonomia i la iniciativa personal involucra altres persones, aquesta competència obliga a disposar d'habilitats socials per relacionar-se. La comunicació: el diàleg, la interacció amb els altres a partir dels diferents llenguatges (oral, escrit, no verbal...) és una eina bàsica per al seu desenvolupament.
Matemàtiques	Plantejar i resoldre qüestions i problemes matemàtics, i tots el processos associats a aquesta activitat (planificació, recerca d'estratègies, validació de solucions i contrast amb les dels altres) implica, entre altres coses, una presa constant de decisions, la pràctica de les quals incideix en la progressiva adquisició d'autonomia de l'alumnat i de confiança en les pròpies capacitats.

2.2. Dimensions dins la competència

L'abast d'una competència és molt ampli i relatiu, des de diferents àmbits, se suggereix la seva estructuració en dimensions.

Podríem definir una dimensió com un eix, un bloc competencial que té un significat i un desenvolupament en ell mateix i que es podria anar treballant en diferents moments de l'etapa educativa. El conjunt de les diferents dimensions constituïrien la totalitat de la competència.

L'organització d'una competència en dimensions pot ajudar a treballar millor la seva pròpia globalitat sense perdre's en llistats intuïtius. De la mateixa manera, tenint en compte que l'adquisició d'una competència és un procés progressiu, les dimensions acoten millor el grau de desenvolupament de la competència.

Per trobar les competències, un dels camins seria partir del mateix currículum, ja que en molts aspectes s'explica en ell mateix.

Sarramona (2004) en el estudi sobre les competències, per trobar les dimensions, es fixa en els blocs de contingut de les diferents àrees, ja que són aquestes les que desenvoluparien les competències. El mateix camí es podria seguir amb aquesta competència.

TAULA 4. Autonomia i Iniciativa personal i àrees del currículum: relació entre la competència i els continguts de les matèries que es consideren pròpies.

Autonomia i Iniciativa personal.	Blocs de contingut més relacionats	Àrees del currículum
	Identitat i autonomia	Educ.ciudadania i drets humans
	El cos: imatge i percepció	Educació física

La lectura del text curricular i els propers canvis previstos pel nou govern en una de les matèries pròpies com l'Educació per la ciutadania i els drets humans, ens ha fet decidir en realitzar una anàlisi acurada del significat de la competència per ella mateixa i la seva aplicació a l'aula.

A continuació desgranarem les diferents dimensions tenint en compte el sentit dels seus elements .

Examinant la descripció que en fa el currículum es tracta d'una competència amb un elevat contingut **actitudinal** (responsabilitat personal, motivació, perseverança, coneixement d'un mateix, autoestima, autocrítica, control emocional, cooperació, empatia, assertivitat, creativitat, confiança, sentit crític...) i **procedimental** molt lligat a l'anàlisi i crítica de situacions, la planificació i l'afrontament de problemes. En relació als **continguts conceptuals**, es podria assenyalar el coneixement de drets i deures, postures ètiques, coneixement en diferents formes de treball i planificació. És una competència lligada a l'emprendre que en altres currículum, fins i tot en les primeres propostes europees, es relaciona molt també amb situacions del món del treball.

D'una banda, creiem que, com les altres competències, el seu tractament s'ha de fer des del inici de l'escolaritat i també com en altres competències en la seva seqüència hem de tenir en compte la psicologia evolutiva, la pedagogia, la sociologia.

Des d'un punt de vista psicològic, la competència d'autonomia i iniciativa, ens porta a tenir presents els moments evolutius de la personalitat, el pensament, la socialització. Resulta evident que no es pot considerar l'autonomia de la mateixa manera en un infant de primer cicle d'educació primària que en un noi de quart d'Educació Secundària, per tant, en la gradació s'ha de tenir en compte el moment evolutiu. Així,

tindrem les fonts curriculars com a fons en els nostres indicadors. D'altra banda, per poder practicar, fer un seguiment de la competència, des de les activitats, les àrees tindran en compte la lògica epistemològica de les seves disciplines.

A continuació, us proposem les següents dimensions i els continguts principals. Les dimensions que apareixen a continuació són fruit de la reflexió sobre la globalitat de l'autonomia. Aquests continguts potser es presenten articulats en formes variades segons diferents autors però la majoria d'ells són comuns.

En la nostra proposta, els mateixos continguts explicarien cada una de les dimensions, tot i així hem afegit breus definicions per orientar millor el treball.

TAULA 5. Proposta de dimensions i habilitats per a la competència d'Autonomia i Iniciativa personal.

	Dimensions	Habilitats principals
1. Autonomia	A. Autoconeixement: Facultat i acte de conèixer-se a un mateix. Consciència de si mateix i dels propis actes. Gestió de les emocions: Accions o operacions que es realitzen sobre les emocions per aconseguir alguna cosa (el control).	1. Coneixement propi de les emocions 2. Acceptació de les pròpies limitacions personals 3. Identificació , expressió i autoregulació de les pròpies emocions 4. Autocontrol 5. Afectivitat 6. Autocrítica 7. Motivació
	B. Autoestima : Capacitat d'autovaloració Estima de si mateix que porta a no deixar-se ultrapassar pels altres, a no fer un mal paper, etc. (amor propi)	1. Autoconfiança 2. Ser crític 3. Ser capaç de decidir 4. Aprendre a equivocar-se 5. Confiança i seguretat en el propis progressos
	C. Autoregulació: Capacitat d'aconseguir l'equilibri sense la intervenció de ningú més. Procés de regulació pròpia.	1. Afrontar problemes 2. Capacitat de regular la satisfacció immediata 3. Capacitat de regular el propi pensament
	D. Responsabilitat : Capacitat de respondre d'alguna cosa, de garantir l'acompliment d'un deure, de donar raó, etc Capacitat de conèixer i d'acceptar les conseqüències d'un acte propi conscient i lliure	1. Assumir hàbits i normes 2. Assumir riscos 3. Perseverança
	E. Relacions personals Lligam, connexió dues o més persones. Lligam de coneixença, tracte, interès mutu, etc entre dues o més persones o grups socials.	1. Valoració positiva dels altres 2. Capacitat de comunicar 3. Cooperació 4. Sociabilitat 5. Empatia 6. Donar resposta a les emocions dels altres 7. Assertivitat
2. Iniciativa	A. Presa de decisions: Portar a una conclusió definitiva un a qüestió o acció. Determinar fer alguna cosa.	1. Elegir amb criteri propi 2. Curiositat 3. Intencionalitat 4. Valorar les idees d'altri 5. Negociar 6. Dialogar
	B. Planificació de projectes: Planificar o elaborar un pla. Creació de projectes: Crear, idear, pensar , compondre un projecte.	1. Creativitat 2. Proposar idees 3. Planificar 4. Dur a terme projectes 5. Dur a terme plans personals individuals o col·lectius

3. Metodologies per fomentar l'Autonomia i la Iniciativa personal

La competència d'Autonomia i Iniciativa personal té un caràcter metadisciplinari i transversal a totes les àrees i matèries i també inclou, com a peça important, la tutoria. Per tant, el seu desplegament ha de ser coherent amb el pla d'acció tutorial del centre i altres programes que es treballin sobre el desenvolupament de capacitats personals. Això es tradueix en la necessitat de trobar estratègies comunes a totes les àrees i matèries -i en altres espais escolars- per potenciar l'autoconeixement i el control emocional, així com per tenir una actitud positiva al canvi i la innovació que pressuposi disposar de flexibilitat de plantejaments, tot assumint aquests canvis com a oportunitats, adaptar-s'hi críticament i constructivament, afrontar els problemes i trobar solucions en cada un dels projectes vitals que s'emprenen. Obliga a disposar d'habilitats socials per a relacionar-se, cooperar i treballar en equip: empatia per posar-se en el lloc de l'altra persona, valorar les idees d'altri, dialogar i negociar; assertivitat per fer saber adequadament a les altres persones les pròpies decisions; així com treballar de forma cooperativa i flexible (Vegeu la taula 6).

L'organització social de l'aula, la gestió del grup, el clima d'aula, amb les metodologies i estratègies que s'hi treballen tenen un paper clau en el desenvolupament de les competències en els alumnes i, en el cas de l'autonomia i iniciativa personal de forma fonamental i, a més a més, ha de ser una tasca compartida entre tot el professorat del centre.

Ajuden a fer l'alumnat més autònom les metodologies que inclouen:

- Treball en equip: de forma cooperativa i flexible.
- Treball per projectes, aprenentatge cooperatiu, aprenentatge-servei, treball autònom (individual i en grup).
- Participació real de l'alumnat en el funcionament de l'aula i del centre, en òrgans de gestió, amb el professorat i d'altres agents.
- El modelatge del professorat.
- Sessions de treball en gran grup, en petits grups cooperatius, per parelles, individual.
- Diferents materials i recursos.
- Treballar en xarxa.
- Possibilitat de canvis per acceptar-los i respondre de forma positiva.

I que treballin habilitats:

- Personals: decidir pensar, responsabilitzar-se, planificar, organitzar-se, realitzar, avaluar, comunicar, escoltar, incorporar, conèixer.-se, valorar-se.
- Socials: escoltar, dialogar, reconèixer, empatitzar, col·laborar, ajudar, valorar, criticar constructivament.

TAULA 6. Estratègies metodològiques per fomentar l'Autonomia i Iniciativa personal.

Dimensió/estratègies metodològiques	Habilitats	Activitats tipus/generals
<p>Autoconeixement i gestió de les emocions</p> <ul style="list-style-type: none"> • Treball en equip • Treball individual • Contractes de treball • Aprenentatge entre iguals 	<p>Coneixement propi de les emocions</p> <p>Acceptació de les pròpies limitacions personals</p> <p>Identificació, expressió i autoregulació de les pròpies emocions</p> <p>Autocontrol</p> <p>Afectivitat</p> <p>Autocrítica</p> <p>Motivació</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Actuacions per parelles o petits grups que expliquin, simulin determinades situacions de vida on se sentin implicats per tal que puguin expressar els seus sentiments, emocions, parlar-ne, per poder començar a autogestionar les seves conductes.
<p>Autoestima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Treball en equip • Treball individual • Contractes de treball • Aprenentatge entre iguals • Estudi de casos, 	<p>Autoconfiança</p> <p>Ser crític</p> <p>Ser capaç de decidir</p> <p>Aprendre a equivocar-se</p> <p>Confiança i seguretat en el propis progressos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Descriure oralment, en dibuix o per escrit com són els altres i reflexionar sobre el que els altres diuen de si mateix.

<p>projectes, treball per problemes</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Carpeta d'aprenentatge - portafolis 		
<p>Autoregulació</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Treball en equip ● Treball individual ● Aprenentatge entre iguals ● Estudi de casos, projectes, treball per problemes ● Carpeta d'aprenentatge - portafolis 	<p>Afrontar problemes</p> <p>Capacitat de regular la satisfacció immediata</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Realització de les tasques escolars compromeses, on es desenvolupi un servei a la pròpia comunitat (parelles lingüístiques, "apadrinaments", etc.), encàrrecs i treballs funcionals (gestió de càrrecs d'aula, d'escola...)
<p>Responsabilitat</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Treball en equip ● Treball individual ● Contractes de treball ● Aprenentatge entre iguals ● Estudi de casos, projectes, treball per 	<p>Assumir hàbits i normes</p> <p>Assumir riscos</p> <p>Perseverança</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Activitats per treballar el domini de l'espai escolar i el context proper a l'escola per fer desplaçaments autònoms a peu o en mitjans de transport, tot visualitzant els possibles riscos.

<p>problemes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Carpeta d'aprenentatge - portafolis 		
<p>Relacions personals</p> <ul style="list-style-type: none"> • Treball en equip • Aprenentatge entre iguals • Estudi de casos, projectes, treball per problemes, aprenentatge-servei 	<p>Valoració positiva dels altres</p> <p>Capacitat de comunicar</p> <p>Cooperació</p> <p>Sociabilitat</p> <p>Empatia</p> <p>Donar resposta a les emocions dels altres</p> <p>Assertivitat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Proposar projectes, temes o centres d'interès, tot aportant materials i solucions creatives, procurant donar protagonisme a tota la diversitat d'alumnat.
<p>Presa de decisions</p> <ul style="list-style-type: none"> • Treball en equip • Aprenentatge entre iguals • Estudi de casos, projectes, treball per problemes, aprenentatge-servei 	<p>Elegir amb criteri propi</p> <p>Curiositat</p> <p>Intencionalitat</p> <p>Valorar les idees d'altri</p> <p>Negociar</p> <p>Dialogar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oferir a l'alumnat situacions reals de tot tipus, en les quals ha de prendre una opció que condueixi a la seva millora: decidir com millorar el temps dedicat a l'estudi, com distribuir el temps d'oci, com col·laborar en les tasques domèstiques, com solucionar conflictes en les seves relacions familiars/ companys... • Assumir rols determinats en debats, cercant la confrontació raonada i assertiva d'arguments, seguint les normes del debat i arribant a consensos.

<p>Creació i realització de projectes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Treball en equip • Treball individual • Aprenentatge entre iguals • Estudi de casos, projectes, treball per problemes, aprenentatge-servei 	<p>Creativitat</p> <p>Proposar idees</p> <p>Planificar</p> <p>Dur a terme projectes</p> <p>Dur a terme plans personals individuals o col·lectius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Representació de situacions quotidianes on s'assumeixin rols relatius a diferents oficis, tenint cura per evitar estereotips de gènere. • Caracterització d'alguns oficis a partir de les experiències vitals de persones diverses de la comunitat educativa. • Visita de diferents contextos laborals i acadèmics: comerços, fàbriques, tallers, institucions, equipaments...
---	--	--

En resum i com diuen Carretero i Pérez (2010), cal donar als alumnes les eines i els instruments necessaris per tal que puguin prendre opcions amb criteris propis, portar endavant iniciatives, responsabilitzar-se de les accions que impliquen aquestes iniciatives, identificant els objectius que s'han d'assolir, planificant la feina que implica aquest assoliment dels objectius, utilitzant les estratègies que poden facilitar el procés així com avaluar tot el procés.

4. Propostes didàctiques

A continuació us presentem dues taules (Vegeu les taules 7a i 7b) on apareixen propostes didàctiques relacionades amb les diferents dimensions. Aquestes propostes didàctiques són exemples que ens ajudaran a realitzar i conèixer altres activitats que es desenvolupen a l'aula.

1 Autonomia

- A Autoconeixement/ Gestió de les emocions**
- B Autoestima**
- C Autoregulació**
- D Responsabilitat**
- E Relacions socials**

TAULA 7a. Propostes didàctiques i indicadors.

PROPOSTA DIDÀCTICA	INDICADORS
<p>- EI: Plafó de càrrecs a l'aula. Cada 15 dies es canvia el encarregat. Per fer la valoració es penja una graella de control, vinculat a una conversa amb tot el grup classe entorn el grau de satisfacció o insatisfacció entorn la tasca realitzada pels encarregats.</p>	<p>- Mostrar-se responsable en els càrrecs d'aula i tenir perseverança. D</p>
<p>- CI: Gestió de les bústies de missatges de l'aula. Es divideix l'aula en quatre grups iguals i cada quinze dies un grup és el responsable de gestionar les bústies i per tant, prioritzar i fer emergir els desitjos d'aula.</p>	<p>- Ser responsable de la gestió dels desitjos d'aula. D</p>
<p>- EI i CI: Cura del material que s'utilitza en diferents moments dins l'aula i que es comparteix amb la resta del grup. Responsabilització del material personal (bata, abric, bossa esmorzar, material que porti a l'aula...)</p>	<p>- Mostrar-se responsable del material personal i de l'aula. D</p>
<p>- CM: Gestió dels grups d'aula (Grups cooperatius de base). Els nens d'aula es divideixen en grups heterogenis, cada nen del grup te una responsabilitat que afecta al desenvolupament de la gestió de l'aula, càrrecs de gestió com repartir fulls, netejar pissarra, regar plantes, posar la data,.....</p>	<p>- Tenir una actitud responsable en les tasques de cada dia. D - Acomplir els càrrecs assignats dins de la classe. D</p>
<p>- CS: Gestió dels grups de l'aula (Grups cooperatius de base). En l'aspecte de coneixement. Els alumnes es reparteixen en grups heterogenis i cada alumne del grup te una responsabilitat de dinamitzar una assignatura.</p>	<p>- Ser responsable en l'aprenentatge propi i dels altres. D</p>

<p>CI: Verbalització entre iguals d'una situació de conflicte a través del racó de reflexió (situació espacial on es situa el dibuix d'una boca quan un membre implicat vol verbalitzar l'acció i l'altre situat amb el dibuix de l'orella en situació d'escoltar) i viceversa.</p>	<p>Ser responsable en l'aprenentatge propi i dels altres. D</p>
<p>CM i CS: Valoració de les tasques de grup en referència al treball que ha realitzat cada company aportant aspectes de millora, a partir de rúbriques realitzades en el grup.</p>	<p>-Tenir actituds d'empatia vers el companys. 1E</p>
<p>CI, CM i CS: Treballar l'assemblea com espai per treballar les normes de la classe i el seu seguiment.</p>	<p>- Saber acceptar les normes. 1D</p>
<p>EI i CI: Realització d'hàbits rutinaris necessaris per una convivència de grup dins l'aula.</p>	<p>- Mostrar-se responsable en la realització d'activitats d'hàbits i rutines diàries. D</p>
<p>EI i CI: És a partir d'abordar els interessos individuals en el grup, que la investigació dels mateixos ha de contemplar un temps de preparació i organització de la mateixa per part del docent. Així doncs, això farà que els alumnes no tinguin la sensació d'estímul - resposta i per tant, d'una necessitat d'espera i no satisfacció immediata de la pregunta o inquietud.</p>	<p>- Demorar la necessitat i satisfacció immediata. D</p>
<p>- EI i CI: Abordar les notícies d'interès social a les aules, permet situar-nos davant d'un context de problemàtica real i quotidiana permetent als alumnes ser crítics i aprendre de les errades pròpies i dels altres.</p>	<p>- Afrontar els problemes de manera crítica i aprenent de les errades. D</p>

<p>- EI: Com a partir d'imatges i objectes podem fer una biografia de la nostra història que ens permet arribar a una valoració pròpia, individual i compartida d'aula.</p>	<p>- Ser capaç de valorar les pròpies vivències com a importants per coneixeu-nos i narrar-nos millor. 1A</p>
<p>- CI: Com a partir de les inquietuds tractades a l'aula, i per tant les preguntes d'investigació emergents cada nen/a és capaç de fer una petita exposició que li permetrà mostrar aprenentatge i alhora mostrar les seves habilitats les quals caldrà recolzar amb el suport del tutor/a per la resta de grup.</p>	<p>Valoració de les pròpies habilitats en el desenvolupament d'una presentació com a expert en una investigació. 1A</p>
<p>CM i CS: Treball del portafoli, on es recull els millors treballs que he realitzat, els que més m'agraden.</p>	<p>- Mostrar confiança en si mateix, mostrar seguretat, interpretar situacions socials. 1B</p>
<p>- EI: Activitats de joc simbòlic molt pensades en petits grups i amb la intervenció d'un mestre per tal d'avançar en llengua oral, respecte, treball en equip segons el racó de joc, aconseguint reconduir i fer entendre les actituds fora de lloc o impositives.</p>	<p>- Adquisició d'un rol en el joc simbòlic, tot respectant el paper propi i el dels altres, i interactuant amb bon enteniment. 1E</p>
<p>- EI /CI : Perspectiva Educativa dels Projectes de Treball com a dinàmica amb el diàleg com a motor d'aprenentatge i per tant, centrant la mirada en la rotllana i les pautes que en ella s'hi regulen considerant les següents segons les etapes:</p> <p>* Etapa d'educació infantil: aixecar la mà per parlar, respectar el torn de paraula i seguir el tema de la conversa.</p> <p>* Etapa primària – cicle inicial: els explícits anteriorment, més aconseguir treballar les habilitats de la inferència de l'adult i les constants preguntes com: Estàs d'acord amb el què ha dit ... ? , Creus que el que ha dit el Joan és més interessant que la teva</p>	<p>- Ser capaç d'escoltar els companys/es i adults gestionant el diàleg com a motor d'aprenentatge. 1E</p>

<p>explicació ?. Pot ser que el que ens has explicat sigui cert, però caldrà investigar si també és cert el que ens diu ... - després ho haurem de comprovar.</p>	
<p>- EI: Potenciar el treball cooperatiu a partir de situacions de conversa on els nens/es han de pactar la resposta per parelles o petits grups.</p> <p>- CI: Aprofundir en les investigacions dins l'aula per tal d'abordar les inquietuds d'aprenentatge, tot creant un treball cooperatiu que doni peu a l'opinió individual, col·lectiva i global a partir de la posada en comú.</p>	<p>- Adquirir una actitud de treball cooperatiu dins l'aula. 1E/1C</p>
<p>CI, CM i CS: Treball de projectes interculturals, reconeixement de les diferents cultures que integren la nostra societat.</p>	<p>- Saber acceptar la seva identitat i la dels altres. 1A</p>

2.Iniciativa

A. Presa de decisions

B. Planificació de projectes/Creació de projectes

TAULA 7b. Propostes didàctiques i indicadors.

PROPOSTA DIDÀCTICA	INDICADORS
- EI / CI: importància dels moments més autònoms dins el centre per viure relacions entre iguals les quals després es puguin transportar a la conversa d'aula, tot establint raonaments i criteris claus de les mateixes. Sempre entenent el diàleg com a motor d'aprenentatge.	- Avançar en la relació entre iguals a partir de la selecció i la consciència dels motius d'aquesta. 2A
- CI: És a partir d'introduir la dinàmica de les notícies a l'aula com quelcom complex i indispensable, que cal posar els nens/es en situació de diferenciar una mateixa notícia en diferents diaris i avançar en la tria segons imatge, títol, portada/ contraportada, més o menys protagonisme, etc. Per tant, arribar als raonaments i visualització de diferents diaris, portades, crítics, opinions, etc.	Ser capaç de seleccionar una informació amb un criteri propi segons diferents elements. 2A
CM: Resoldre problemes de la vida quotidiana en el que hi han múltiples variables, macro-problemes, com preparar un viatge, moblar un pis,... tot amb un pressupost.	- Aplicar solucions a diferents problemes. 2A
CS: Projectes amb incidència social, projectes-servei. Treball amb grups cooperatius on la realització d'un projecte amb una utilitat social es dugui a terme.	-Planificar el treball, utilitzar estratègies per resoldre problemes, relacionar els conceptes adquirits, entregar la feina amb puntualitat. 2B

<p>- EI: aconseguir desenvolupar les diferents tasques que representen els càrrecs a partir de l'esforç, coratge, aprenentatge, valentia, etc.</p>	<p>- Consecució efectiva en els càrrecs plantejats. 1D /2B</p>
<p>- CI: Com a partir de poder donar a conèixer els desitjos dels nens/es a la resta de companys es creen espais a l'aula per tal de gestionar-los i impregnar a la resta del grup classe en les idees implícites del mateix.</p>	<p>- Ser capaç de transformar els desitjos individuals en investigacions i tasques de grup, tot fomentant el interès i col·laboració. 2B</p>

5. Avaluació de la Competència d'Autonomia i Iniciativa Personal

Partint d'una concepció de competència centrada en la realització d'accions que permetin resoldre problemes en contextos reals i concrets, l'avaluació consistirà en decidir el grau d'assoliment de les capacitats necessàries per ser resolutius. És a dir, avaluarem els conceptes, els procediments i les actituds relacionats amb la competència en qüestió. Al mateix temps haurem d'avaluar (i ensenyar) en contextos diferents, ja que aplicada a un sol context no podrem considerar assolida la competència.

L'avaluació que posarem en pràctica es caracteritza per fer possible la regulació dels aprenentatges competencials per part del mestre/a i per l'autoregulació per part de l'alumnat. Això vol dir que no només posarem una qualificació de l'adquisició de la competència, sinó que a través dels instruments d'avaluació triats, donarem l'ajut pedagògic a cada nen/a potenciant la seva implicació en el procés d'aprenentatge de la competència.

A efectes pràctics haurem de definir uns indicadors que concretin adequadament allò que volem avaluar i una rúbrica que estableixi la gradació en l'assoliment de cadascú d'ells. Els instruments que farem servir han de permetre prendre decisions avaluatives sobre les accions que és capaç de realitzar l'alumnat; és per aquesta raó que utilitzarem diverses formes d'observació sistemàtica per fer-ne el seguiment. Al mateix temps caldrà fer tasques concretes d'avaluació orals i escrites (i d'ensenyament i aprenentatge) que complementin l'observació sistemàtica.

a Què s'avalua?

Aquesta competència inclou capacitats relacionades amb habilitats personals i emocionals, presa de decisions, creació i realització de projectes i coneixement del món laboral. A l'apartat 2.2 d'aquest escrit (taula 5) es concreten les dimensions principals que la defineixen i els indicadors que especifiquen el que volem que aprenguin els nens i nenes. Exemple d'indicadors organitzats per les dimensions relatives a la competència

b Quan?

Fer avaluació formativa al llarg dels diferents nivells educatius posant l'èmfasi en la progressió de la competència (concretada en els indicadors citats més amunt). Fer avaluació sumativa a final de cicle tot i que normativament no sigui necessari. Els instruments específics ens permetran fer aquest seguiment.

c Qui?

Per la naturalesa d'aquesta competència i el seu caràcter transversal, el més adequat és que sigui el tutor/a qui en faci la corresponent avaluació. Aquesta orientació no és incompatible amb el seguiment que puguin fer els especialistes a partir d'activitats específiques o de situacions d'aula que així ho permetin.

d Com?

Les graelles d'observació sistemàtica són els instruments que utilitzarem de forma generalitzada. Les construirem a partir dels indicadors amb els respectius nivells

d'assoliment triant allò avaluable cada cicle. A continuació es mostren tres exemples que poden servir de model.

DIMENSIÓ: AUTONOMIA/ D. RESPONSABILITAT.				
INDICADOR: Saber acceptar les normes				
NIVELL EDUCATIU: 4rt de primària				
OBSERVADOR/A:			DATA:	
NOM ALUMNAT	No té consciència de les normes	Té consciència de les normes però no les posa en joc	Posa en joc les normes en situacions quotidianes	Té consciència de les normes i en fa un bon ús

En plantejar activitats específiques caldrà no prendre de vista la relació amb l'actuació ja que com hem dit les competències estan directament lligades amb saber actuar. A l'apartat 4 d'aquest mateix escrit trobareu propostes didàctiques que podem utilitzar com activitats d'avaluació ja que permeten aprendre sobre les dimensions directament relacionades amb la competència en qüestió.

El portafoli és un altre instrument útil ja que incorpora els aprenentatges de l'alumnat i les seves reflexions sobre el propi procés. Es tracta doncs d'una informació rellevant que centrada en la competència ens pot permetre fer un seguiment fecund.

Fent ús de qualsevol d'aquests instruments hem de recordar que en la mesura que detectem dèficits o errors hem de proporcionar l'ajut pedagògic necessari per redreçar processos i aconseguir que la totalitat dels nens i nenes vagin assolint la competència de forma gradual.

6. Orientacions a les famílies per tal d'afavorir la competència d'Autonomia i Iniciativa personal

La competència d'Autonomia i Iniciativa personal és una de les que estan més lligades al creixement del infant dins de la família. Tanmateix es veu afavorida per situacions quotidianes i potenciada per com s'estimula des de casa el seu desenvolupament.

La Competència d'Autonomia i Iniciativa té dos eixos fonamentals:

- **Assumir projectes i responsabilitats.**
- **Prendre decisions fonamentades.**

Per poder comprovar el seu assoliment ens fixem en uns indicadors (podríem dir com a objectius a aconseguir) i que són molt propis de l'ambient familiar:

- El desenvolupament de la identitat personal
- L'estructuració d'identitat, prenent consciència del lloc que ocupen en la família
- El desenvolupament de les competències emocionals adreçades a un mateix
- El desenvolupar-se en situacions de la pròpia vida
- Acceptar diferències d'eleccions, opinions i valors
- Regulació d'emocions, autoexigència i pensament crític.
- Desenvolupament d'hàbits responsables
- Configurar la seva biografia de manera autònoma i conscient
- Adquirir consciència de valors i actituds personals – responsabilitat-

Què podem fer doncs en la família?

- Cal tenir consciència de l'edat del nostre infant i establir una sèrie de "responsabilitats familiars" que l'ajudaran a desenvolupar els objectius, per aquest motiu farem paral·lelisme de l'edat del vostre fill-a amb el seu nivell escolar.

Educació Infantil: 3-6 anys.

Època del desenvolupament fonamental ja que en ella és on el nen -a fonamenta la seva personalitat profunda, està marcada per l'assoliment dels hàbits i les autonomies en les necessitats personals.

Com són?

Els infants dels 3 als 6 anys es troben en un moment d'obertura al món que els envolta i l'exploren tant pel que fa als elements que hi troben com també a les emocions per buscar els límits i les lleis que el regulen. La seva intel·ligència és ¹pre-operatòria i desenvolupa el Joc simbòlic per imitar el comportament adult.

Les seves normes les construeix a partir d'agents externs que li diuen el que ha de fer i el que no, és ²heteronòmic.

¹ **Piaget: Estadi 2. Intel·ligència preoperatòria. Pensament simbòlic/** Pens intuïtiu. Joc simbòlic. **Vigotsky:** El nivell de màxima resistència (normes) i de mínima resistència (joc)

² **heteronomia:** agents externs determinen què s'ha de fer i què no. És l'estadi propi de la infància, però hi ha adults que segueixen tota la seva vida en aquest estadi: així el delinqüent que només la por el frena.

Que podem fer des de casa?

- **Els conflictes es generen per interessos momentanis** i estan més centrats en aspectes físics que psicològics. Reaccions de lluita i fugida. Els conflictes se resolten mitjançant la **contenció física o interrompent la relació**. Reacciona davant el conflicte mitjançant la retracció afectiva o l'obediència robòtica.
- **Tenir uns objectius clars i coherents**, els pares hem de reflexionar i tenir clars les normes que s'han de seguir a casa, què es pot permetre i què no, l'hora per anar a dormir, jugar a pilota dins del pis, el lloc on fer els deures, cal respectar-les i estar d'acord els que convivim i explicar-les als fills.
- **Ensenyar als nostres fills amb claredat coses concretes**, Als nostres fills no els hi serveixen les frases: "menja bé, seu bé,...". Les instruccions generals no funcionen. El que els hi serveix és que els hi ensenyem a agafar el ganivet, com es recull l'habitació, com s'han de comportar quan es va de visita,...
- **Donar exemple**, per assolir força moral i prestigi en els nostres fills, hem de ser coherents amb els fets i les paraules. No podem demanar als nostres fills que per exemple respectin a la gent gran si nosaltres no ho fem...
- **Reconèixer els propis errors**, Ningú és perfecte, els pares tampoc. El reconeixement d'un error per part dels pares dona seguretat i tranquil·litat al nen/a i li anima a prendre decisions per que sap que encara que s'equivoqui: els errors no són fracassos. Els errors ensenyen quan hi ha esperit de superació a la família.

Educació Primària:

Cicle Inicial: 6-8 anys

Com són?

Els nens i nenes de 6 a 8 anys es caracteritzen per tenir un bon coneixement i domini del propi cos, al igual que de la seva expressió oral. Necessiten molt moure's, saltar, jugar, parlar, però encara no poden mantenir la seva atenció ni fer la mateixa activitat durant molta estona. En l'etapa d'Educació Infantil, han **assolit uns hàbits bàsics** que els hi permeten una **certa autonomia personal**.

Dins del desenvolupament intel·lectual ens trobem en una etapa on el raonament dels nens i nenes està basat en experiències concretes i resolten la majoria dels problemes mitjançant "l'assaig i error".

Continua la construcció progressiva de la seva personalitat, i van superant el seu egocentrisme per implicar-se en una col·lectivitat, la qual cosa, els permet participar activament en el seu món exterior: escola, amics, sortides,... Encara que això a vegades els pugui suposar moments de crisi o petits neguits:

- Són uns anys en que tenen molta curiositat i desig de saber. Atenent a aquestes característiques evolutives, els nostres objectius aniran encaminats a enriquir l'àrea del llenguatge, per la incidència que té en el desenvolupament de la intel·ligència i al inrevés.
- Afavorir el millorar-se cada dia d'acord a les seves capacitats i mantenir una actitud positiva davant les diferents situacions i aprenentatges, valorant positivament tots els seus progressos.
- Incitar al raonament lògic de situacions i fets concrets quotidians i ajudar a cercar recursos i estratègies davant situacions diverses basades en l'experimentació.
- Ajudar a la construcció de la seva personalitat ensenyant valors coherents que ajudin al **desenvolupament integral com a persones**.

Que podem fer des de casa?

Afegits als que hem parlat en l'etapa anterior.

- **Donar temps d'aprenentatge**, un cop hem determinat allò que ha d'aprendre a fer, endreçar la seva roba, parar taula,... donar-li temps perquè ho faci tot sol i no pretendre que ho faci perfecte des d'un principi. En aquesta edat és molt convenient jugar a jocs amb regles, parxís, cartes,... que els introdueixen a les normes.
- **Valorar sempre els seus intencions i esforços per millorar**, ressaltar el que fan bé i no parlant amb altra gent del que fan malament; si només parlem de les seves "dolenteries" creem una imatge que ell tendirà a imitar, cal que s'emmiralli de les bones conductes.
- **Confiar en els vostres fills-es**, la confiança és clau, si nosaltres sempre parlem, fem i endrecem, etc... i no li donem espai, li estem dient que no tenim confiança en els seus actes.
- **Actuar i fugir de discursos**, és inútil, un cop li hem explicat al nen-a el que volem, fer-li el gran discurs. Un cop ell sap el que ha de fer, i no ho fa, s'ha d'actuar amb conseqüència. Tanmateix els premis i/o càstigs han de ser adequats a l'edat i s'ha de poder complir i mantenir.

Cicle Mitjà: 8 a 10 anys

Com són?

El nen/a està en una etapa d'operacions concretes; això vol dir que pot relacionar experiències en un tot organitzat dins i fora dels límits del món real (imaginació), assolir la noció de reversibilitat és a dir pot pensar accions al revés i desenvolupar la lògica. Atenció i memòria amb interès i curiositat desmesurada, moment de més gran memòria mecànica.

De la seva afectivitat la denominen "Afectivitat latent": és a dir vol que se'l consideri com gran i no necessita tants acarònams. És un moment de classificacions i diferenciacions entre elles –elles, en els jocs de nens i nenes i en el escollir els primers grups d'amics.

Que podem fer des de casa?

Per aquesta etapa afegirem al que ja s'ha dit en l'anterior les seves característiques.

- **Ensenyar-li la responsabilitat bàsica de col·laborar en la feina de la casa.** Plantejant-ho no com una ajuda sinó com un deure col·lectiu dels que hi viuen.
- **Ensenyar-li la responsabilitat bàsica per als seus objectes personals i pel respecte a la seva família.** És el moment de treballar el respecte que ha de tenir a tots els integrants de la família i a assolir les normes que hem pactat i que ja hem començat a treballar en l'anterior etapa; al mateix moment ell gaudirà del respecte, que assolirà en la mesura del seu compromís, i se li anirà donant gradualment responsabilitats, com fer petites compres (pa,...), cuidar dels animals domèstics si hi ha, cuidar en moments curs de germans més petits, etc..
- **Ensenyar-li la importància d'acceptar límits.** Se li parlarà de les coses que s'accepten a la família i les que no, de les necessitats i recursos materials i de la importància de les accions per respectar el medi que ens envolta i

conjuntament amb ell es farà un recull de les necessitats més importants i de les que es poden esperar. Es treballarà l'esforç i l'aconseguint de fites.

Cicle Superior: 10 a 12 anys

Com són?

En aquestes edats es desenvolupen plenament les estratègies intel·lectuals que l'ajuden a operar concretament si bé en acabar el cicle entren a l'etapa de operacions formals on es manegen amb un pensament ja "com l'adult" . Ara però el seu pensament més flexible els hi permet un apropament objectiu a la realitat i per això elaboren respostes adequades a les exigències del medi. En acabar l'etapa hauran d'haver assolit l'autonomia en l'estudi.

Que podem fer des de casa?

Reforçant i finalitzant els que hem anat dient en etapes anteriors.

A UN PAS DE LA PRE-ADOLESCENCIA: època de transició, on cal preparar al nen perquè es produeixi de manera planera. Com?:

- Ambient segur i harmoniós a casa, on es respiri confiança, respecte i coherència
- Fomentar i permetre un grau d'autonomia adequat a l'edat.
- Establir relacions de comunicació que permetin que el nen ens expliqui les seves preocupacions quan li calgui.
- Ensenyar-li la responsabilitat bàsica per als seus objectes personals i pel respecte a la seva família.
- Ensenyar-li la responsabilitat bàsica d'ajudar a casa.
- Ensenyar-li la importància d'acceptar límits.
- L'habilitat de parlar de manera oberta dels problemes o dels fets quotidians, és un dels aspectes més importants de la relació entre pares i fills. Desenvolupar aquesta relació requereix continuïtat, comprensió i per damunt de tot dedicació i temps.
- Hem d'aprofitar qualsevol moment per compartir-lo amb els nostres fills/es: durant el menjar, en els jocs, fent i compartint excursions, afeccions, vacances i celebracions.
- Els pares hem de dedicar temps a cada u dels fills i en particular si estan passant moments difícils o es mostren tristos.
- Aquesta relació crearà la base de confiança que els durà, en l'adolescència, a poder discutir amb els seus pares els problemes i /o dubtes s'experimenten en aquesta etapa.

7. Conclusions

L'anàlisi de la competència i la proposta presentada en l'article posa de manifest la dificultat d'acotar una definició i els elements que integren la pròpia competència.

Es veu integrada per dos grans conceptes; l'autonomia i la iniciativa, ambdós són d'una considerable complexitat. L'autonomia tindria un abast més ampli (Puig i Martín, 2007) (Escamilla 2008). La iniciativa es podria incloure dins la primera.

A partir d'aquesta divisió hem plantejat dimensions i elements diferents.

Com és propi de la majoria de les competències, observem permeabilitat i solapaments constants entre tots els seus elements, així com relacions amb elements d'altres competències bàsiques.

Tot i que en el currículum hi ha dues àrees que l'assenyalen com a pròpia, l'Educació Física i l'Educació per la Ciutadania i els Drets Humans, considerem que és una de les bases principals de treball a les diferents disciplines, formaria part de la base comuna a qualsevol escola actual.

Cal tornar a assenyalar que és difícil de graduar els seus components, ja que en ser una competència de tipus personal, són les actituds les que tenen més pes dins dels seus continguts.

Malgrat aquesta dificultat, manifesta també en altres competències, la seva graduació hauria de tenir presents els moments evolutius de la personalitat, el pensament, la socialització, la realitat escolar... és per això que hem presentat diferents propostes des de l'experiència a les aules.

En relació a les metodologies, la competència connecta directament amb la didàctica activa, on l'acció dels alumnes en els seus aprenentatges és observable. Es corrobora la importància de l'autoavaluació, la construcció progressiva de la pròpia identitat i l'autoconcepte.

Una vessant important de la competència és que traspasa clarament la vida a l'aula, a l'escola. És ideal per seguir treballant de forma coordinada amb les famílies doncs no té un pes disciplinar, és el pes de la vida mateixa individual i social.

8. Referències

Carretero, M. R.; Pérez, M. L. (2010). *Competència en autonomia i iniciativa personal* [En línia] Universitat de Girona. [Data de consulta: 9 d'abril de 2013] <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000177%5C00000007.pdf>

Departament d'Educació (2009). *Currículum educació primària*. [En línia] Generalitat de Catalunya [Data de consulta: 9 d'abril de 2013] http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/034fc257-4463-41ab-b7f5-dd33c9982b4f/curriculum_ep.pdf

DeSeCo (2005). La definición y selección de competencias clave. Resumen ejecutivo. Organización para la Cooperación y el Desarrollo Económico (OCDE). Consultat agost 2014: <http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/03/02.parsys.78532.downloadList.94248.DownloadFile.tmp/2005.dscexecutivesummary.sp.pdf>

Diccionaris de l'Enciclopèdia. Paragon Software (SHDD), (2012). Enciclopèdia Catalana, SAU, (2012). Barcelona. diccionaris@grec.cat – consultat l'agost de 2012

Doncel, J.; Leena, M. (2011) *Las competencias básicas en la enseñanza*. Madrid. Editorial Mad.

Escamilla, A. (2008) *Las competencias básicas . Claves y propuestas para su desarrollo en los centros* . Barcelona: Graó.

González, A. (2009). *Organització de centres i autonomia de l'alumnat*. [En línia] Llicència d'estudis retribuïda 2008-2009. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. [Data de consulta: 9 d'abril de 2013]. <http://www.xtec.cat/sgfp/licencias/200809/memories/1959m.pdf>

López Madrid, J. M. (2011). *L'aula competent: autonomia i responsabilitat com a eixos clau de l'aprenentatge escolar*. Universitat de Barcelona.

MEC. *Ley orgánica de educación LOE 2/2006*, (3-05-2006).

Puig, J.; Martín, X. (2007) *Competencia en autonomía e iniciativa personal*. Madrid. Alianza Editorial.

Pujolàs, P.; Lago, J. R. (Coord.) (2011). *El programa CA/AC ("Cooperar para Aprender / Aprender a Cooperar") Para enseñar a aprender en equipo. Implementación del aprendizaje cooperativo en el aula*. Universitat de Vic. [Data de

consulta: 3 de febrer de 2014] <http://www.elizalde.info/wp-content/uploads/izapideak/CA-ACprograma.pdf>

Sarramona, J. (2004). *Las competencias básicas en la educación obligatoria*. Barcelona.Editoral CEAC.

TUNING EDUCATIONAL STRUCTURES IN EUROPE Informe Final. Fase Uno Editado por Julia González, Robert Wagenaar. © Universidad de Deusto 2003.

[Data de consulta: agost de 2012]

http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/spanish/doc_fase1/Tuning%20educational.pdf